

Rabobank

De KoopstromenMonitor

Consumentenbestedingen gemeente Weert en omgeving

Samengesteld in opdracht van

Rabobank Weerterland en Cranendonck

De Rabobank KoopstromenMonitor

Met een belang van 11 procent in de totale Nederlandse werkgelegenheid is de detailhandel van grote economische betekenis. De sector heeft het momenteel niet gemakkelijk, onder meer vanwege een laag consumentenvertrouwen. De consument wordt geconfronteerd met een dalende koopkracht en is onzeker over zijn toekomstige inkomen.

De detailhandel is bij uitstek een sector met een sterk lokaal gezicht. De sector is medevormgever van stedelijke gebieden. Het profiel en de aantrekkingskracht van dorpen en steden worden dan ook in belangrijke mate door de detailhandel bepaald. Florerende winkelveorzieningen zijn een positieve factor voor de leefbaarheid en de kwaliteit van de omgeving. Anderzijds zijn er gebieden waar sprake is van een neerwaartse spiraal als gevolg van overaanbod en leegstand.

Voor een sector die zo sterk op consumenten is gericht, is kennis over consumentengedrag van groot belang. Wat beweegt de consument, waar geeft hij zijn geld uit en is hij voor het ene product bereid om verder te reizen dan voor het andere? Voor ondernemers is die informatie essentieel, maar niet altijd gemakkelijk en tamelijk duur te verzamelen. De KoopstromenMonitor biedt een integraal beeld van de bestedingspatronen van Nederlandse consumenten, tot op het niveau van individuele gemeenten en branches, en maakt deze gegevens breed toegankelijk, voor ondernemers en voor beleidsmakers.

Deze publicatie biedt inzicht in het ruimtelijk koopgedrag in gemeente Weert, waarbij de koopstromen van en naar de gemeente worden geanalyseerd. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar de bestedingen van de gemeenten Cranendonck, Leudal en Nederweert in het Weertse winkelapparaat.

Toelichting methodiek

Koopstromen brengen in beeld waar consumenten hun aankopen doen. Vooral in de detailhandel wordt veel gebruik gemaakt van koopstromen om het draagvlak van winkelveorzieningen te onderzoeken. Koopstromen werden tot nu toe geschat aan de hand van enquêtes onder een steekproef van consumenten. Voor de KoopstromenMonitor vormen de gemeten pintransacties van Rabobank-klanten¹ de basis. Deze geven voor de gevestigde detailhandel de belangrijkste informatie over het ruimtelijk koopgedrag van consumenten. Naast de pintransacties kijken we ook naar de incasso-transacties, waarmee consumenten een omvangrijk deel van de aankopen van vooral duurzame goederen betalen. Tevens maken we op basis van metingen van geldopnames bij geldautomaten en afstorting van contant geld door bedrijven een schatting van de chartale koopstromen².

De belangrijkste bron van de KoopstromenMonitor is een database met tientallen miljoenen feitelijke transacties van Rabobank-klanten (consumenten) naar Rabobank-klanten (detailhandel). Omdat de klantenkring van de Rabobank breed is vertegenwoordigd onder alle lagen van de bevolking en in alle delen van Nederland, is sturen op representativiteit en dekking niet nodig. Om toch eventueel optredende vertekening ten opzichte van de Nederlandse populatie huishoudens en bedrijven tegen te gaan, zijn de uitkomsten gecorrigeerd aan de hand van aanvullende databronnen zoals het handelsregister van de KvK, de statistiek besteedbaar inkomen van Nederlandse huishoudens en de productiestatistieken van het CBS.

We benaderen de koopstromen vanuit twee invalshoeken:

Vanuit de consument: waar besteedt hij zijn geld? We spreken van:

- Koopkrachtbinding: het deel van de totale bestedingen dat de consument in zijn woongemeente besteedt.
- Koopkrachtafvloeiing: het deel van de totale bestedingen dat de consument buiten zijn woongemeente besteedt.

Vanuit de detailhandel: waar komen de bestedingen vandaan? We spreken van:

- Eigen koopkracht: het deel van de totale ontvangen bestedingen afkomstig van consumenten uit de eigen gemeente.
- Koopkrachttoevloeiing: het deel van de totale ontvangen bestedingen afkomstig van consumenten van buiten de eigen gemeente.

Enkele voordelen van deze methode op een rij:

De onderliggende brondata zijn hard. Het betreffen immers feitelijke aankopen en bestedingsbedragen. Miljoenen pintransacties liggen hieraan ten grondslag.

- De meting betreft een periode van een heel kalenderjaar en kent dus geen seizoensinvloeden.
- Koopstromen worden gemeten vanuit de branche waartoe de winkel behoort en niet vanuit artikelgroepen.
- De meting gebeurt voor heel Nederland waardoor eenvoudig regionale vergelijkingen kunnen worden gemaakt.

Deze analyse gebruikt de koopstromen over 2009. Deze worden jaarlijks geactualiseerd aan de hand van de meest recente bestedingscijfers van het Hoofdbedrijfschap Detailhandel, die de dikte van de koopstroom (in absolute zin) bepalen. Op deze wijze kunnen ontwikkelingen en conjunctuureffecten eenvoudig in beeld worden gebracht.

¹ Privacy is hierbij gegarandeerd. Onder geen enkele voorwaarde zijn individuele klantgegevens herkenbaar of herleidbaar.

² Online bestedingen komen niet aan de orde omdat de KoopstromenMonitor zich richt op de fysieke detailhandel en niet op webwinkels.

Detailhandel in Weert

De Weertse detailhandel telt in totaal bijna 105.000 vierkante meter winkelvloeroppervlak (wvo) ¹. Bijna de helft van het wvo is in gebruik door de dagelijkse sector (levensmiddelen en persoonlijke verzorging). Deze cijfers – en een aantal andere kengetallen van de Weertse detailhandel – staan weergegeven in tabel 1 en worden vergeleken met andere gemeenten in dezelfde stedelijkheidsklasse². Hieruit blijkt dat de branchering van de detailhandel in Weert grotendeels overeenkomt met die van andere matig stedelijke gemeenten. Ook de schaalgrootte van de winkelvoorzieningen ligt in lijn met het gemiddelde. Als we het totale wvo afzetten tegen de bevolkingsomvang van Weert, blijkt dat de gemeente een relatief groot winkelapparaat heeft. Per 1.000 inwoners telt Weert duidelijk meer winkelopervlakte dan gemiddeld in matig stedelijke gemeenten. Vooral de modebranche is naar verhouding groot. In Weert staat 6 procent van de winkels leeg tegenover 8 procent gemiddeld in matig stedelijke gemeenten.

Tabel 1: Kengetallen detailhandel Weert en referentie stedelijkheid

	Detailhandel	Dagelijks	In en om het huis	Mode	Vrije tijd
<i>WVO en aantal winkels</i>					
Weert	104.711	18.126	49.613	26.204	6.858
	744	89	113	134	35
<i>Gemiddeld WVO per winkel</i>					
Weert	141	204	439	196	196
Matig stedelijk	147	215	496	180	196
<i>Branchering</i>					
Weert		47%	17%	25%	7%
Matig stedelijk		51%	18%	21%	6%
<i>WVO per 1.000 inwoners</i>					
Weert	2.168	375	1.027	542	142
Matig stedelijk	1.807	331	925	374	116

Bron: Locatus, 2011 (bewerking Rabobank)

In hoeverre dit winkelaanbod toereikend is voor de vraag is afhankelijk van het koopgedrag van de inwoners van Weert en de omliggende gemeenten. Dit ruimtelijke kooppatroon – en de betekenis hiervan voor de vraag naar winkelruimte – wordt in het vervolg van deze rapportage uitgewerkt.

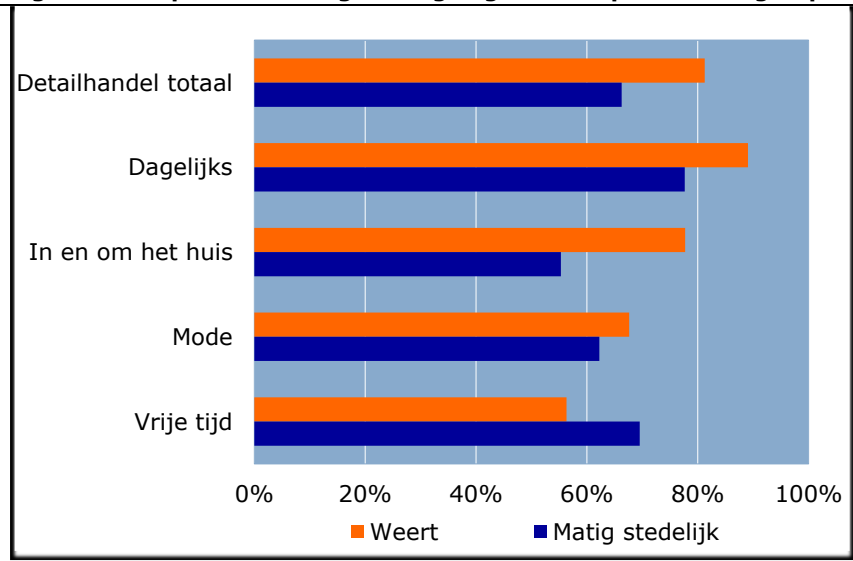
Waar koopt de Weertse consument?

De mate waarin de inwoners van een gemeente hun bestedingen in de eigen gemeente doen, wordt uitgedrukt in koopkrachtbinding. De koopkrachtbinding neemt over het algemeen toe naarmate een gemeente meer stedelijk is. De koopkrachtbinding in de gemeente Weert is hoger in vergelijking met andere matig stedelijke gemeenten (figuur 1). Dit geldt voor alle branchegroepen behalve de vrijetijdsbranche. Voor deze aankopen vloeien relatief veel bestedingen af naar andere gemeenten.

¹ Dit is inclusief de branchegroep 'overige detailhandel' die niet in de tabel is opgenomen.

² In de bijlage wordt het begrip 'stedelijkheid' nader toegelicht.

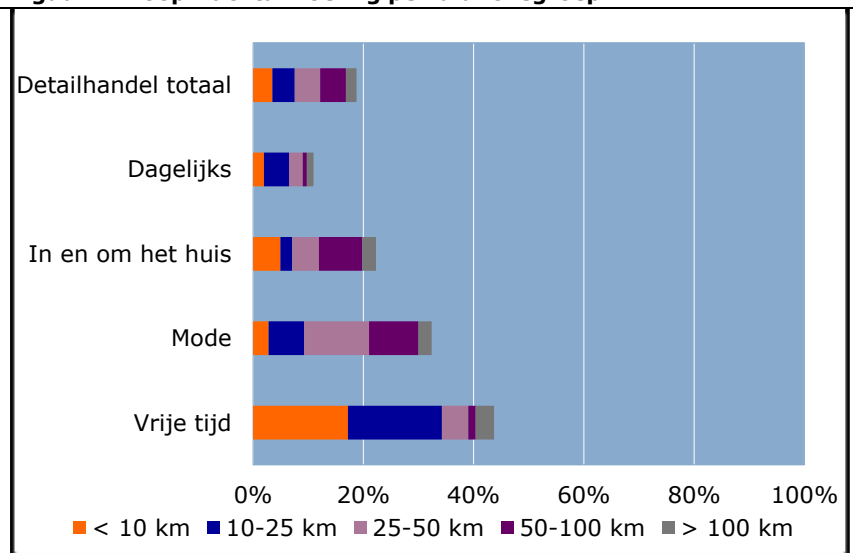
Figuur 1: Koopkrachtbinding aan eigen gemeente per branchegroep

Bron: Rabobank, 2009

De bestedingen die niet in de eigen gemeente worden gedaan vloeien af naar omliggende gemeenten³. Onderstaande figuur laat zien binnen welke straal (in kilometers afstand) de bestedingen vanuit Weert in de verschillende branchegroepen terecht komen. Hieruit blijkt dat niet alleen de direct aangrenzende gemeenten profiteren van de bestedingen van de inwoners van Weert. Met name voor aankopen in de branchegroepen 'mode' en 'in en om het huis' is een substantieel deel van de consumenten bereid een grotere afstand af te leggen. Belangrijke concurrerende bestemmingen zijn de gemeenten 's-Hertogenbosch (waar ongeveer 3% van de bestedingen van de inwoners van Weert terecht komt), Nederweert (bijna 2,5%), Leudal (2%), Eindhoven (bijna 1,5%) en Roermond (1%).

Figuur 2: Koopkrachtafvloeiing per branchegroep

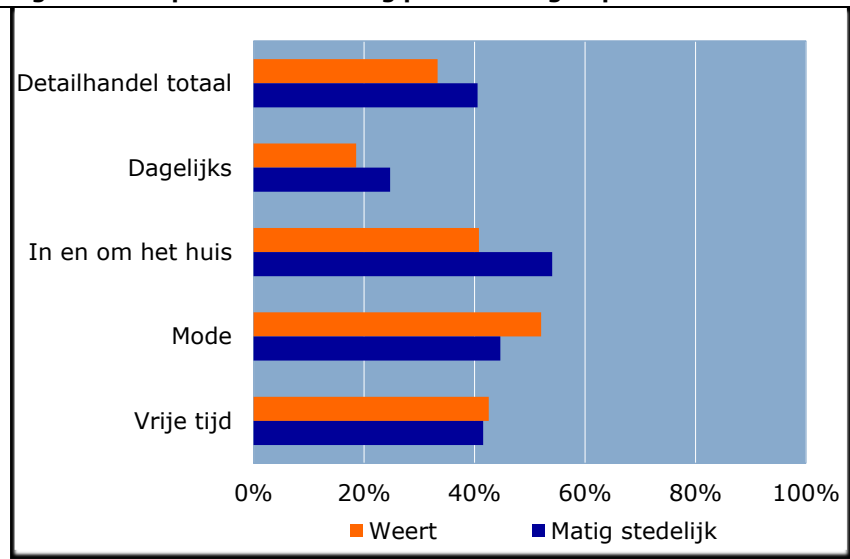
Bron: Rabobank, 2009

³ Koopkrachtbinding en -afvloeiing tellen op tot 100%.

Waar komen de bestedingen in Weert vandaan?

Figuur 3 laat zien welk deel van de bestedingen bij de Weertse detailhandel in de vier branchegroepen afkomstig is van consumenten van buiten de eigen gemeente (toevloeiing). De overige bestedingen zijn afkomstig van de inwoners van Weert. Het belang van koopkrachttoevloeiing voor de totale Weertse detailhandel ligt lager dan gemiddeld in matig stedelijke gemeenten. De mode- en vrijetijdsbranche hebben juist een bovengemiddelde trekkracht op bestedingen van buiten de gemeente. Dit sluit aan op de constatering dat het winkeloppevlak van deze branches naar inwonersaantal aanmerkelijk hoger is dan gemiddeld bij matig stedelijke gemeenten.

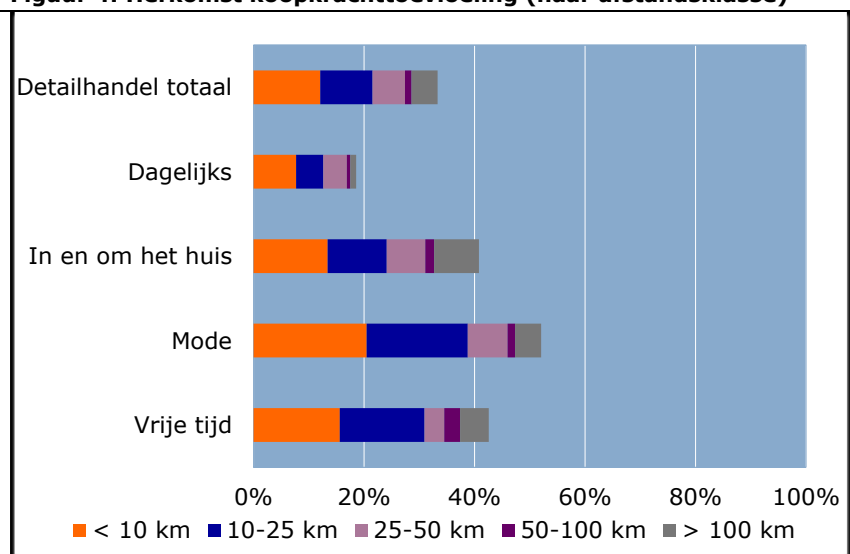
Figuur 3: Koopkrachttoevloeiing per branchegroep

Bron: Rabobank, 2009

De koopkrachttoevloeiing in Weert is voor een belangrijk deel afkomstig van inwoners uit de directe omgeving van Weert (figuur 4). De modebranche heeft het grootste verzorgingsgebied. Zoals gezegd is deze branche ook sterk vertegenwoordigd in het Weertse winkelapparaat.

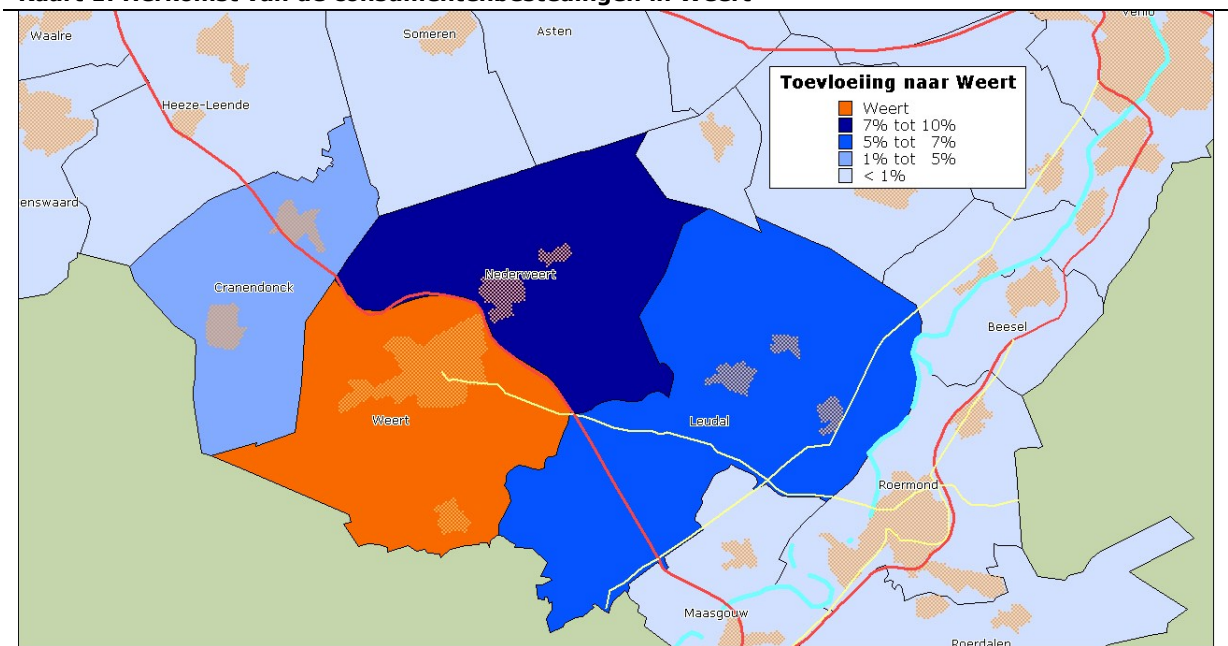
Figuur 4: Herkomst koopkrachttoevloeiing (naar afstandsklasse)

Bron: Rabobank, 2009

Onderstaande kaart toont het verzorgingsgebied van de totale detailhandel van Weert. De kaart geeft aan waar de bestedingen in de Weertse detailhandel vandaan komen. Tweederde van de bestedingen komt van de inwoners van Weert zelf. De overige bestedingen zijn afkomstig van inwoners uit de omliggende regio (toevloeiing). De belangrijkste herkomstgemeenten voor de Weertse detailhandel zijn de gemeenten Nederweert (waar ruim 8% van de bestedingen in Weert vandaan komen) Leudal (bijna 6%) en Cranendonck (bijna 4%).

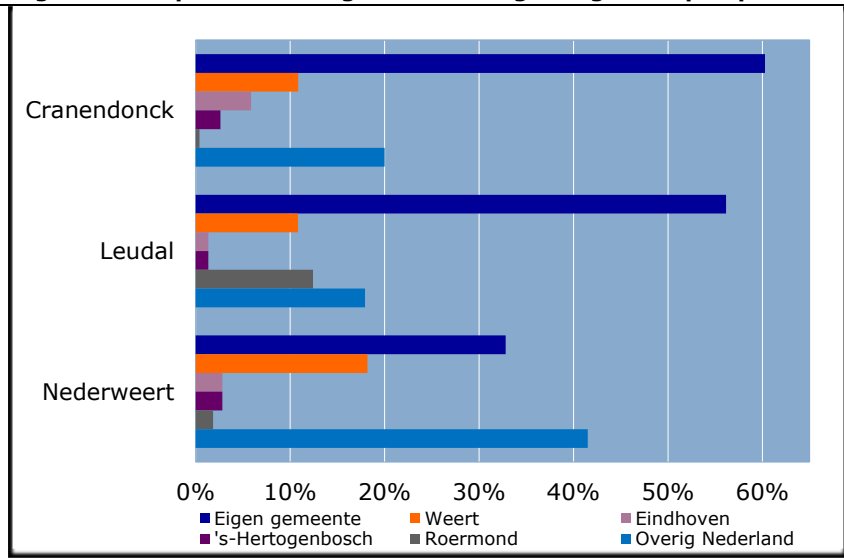
Kaart 1: Herkomst van de consumentenbestedingen in Weert

Bron: Rabobank, 2009

Figuur 5 toont de koopkrachtbinding en -afvloeiing van de drie aangrenzende gemeenten van Weert. Hieruit blijkt dat de bewoners van Cranendonck en Leudal voor hun aankopen hoofdzakelijk op het eigen gemeentelijk winkelapparaat zijn georiënteerd. Beide gemeenten hebben dan ook een groter winkelapparaat dan Nederweert. Hiermee is ook de relatief grote afvloeiing vanuit Nederweert te verklaren. Opvallend is dat 17 procent van de bestedingen van de inwoners van Nederweert terecht komt in Leudal (in de grafiek onder de categorie 'overig Nederland'). De helft van deze koopstroom bestaat uit dagelijkse bestedingen. Maar ook Weert vormt een belangrijke bestemming voor de bestedingen vanuit de drie omliggende gemeenten, meer dan de sterk stedelijke gemeenten Eindhoven en 's-Hertogenbosch. Alleen in Leudal is de afvloeiing naar Roermond wat groter. Dit kan worden verklaard doordat het demografisch zwaartepunt van Leudal aan de oostkant van het gemeentegebied ligt waardoor de inwoners eerder op Roermond georiënteerd zullen zijn.

Figuur 5: Koopkrachtbinding en -afvloeiing in regionaal perspectief

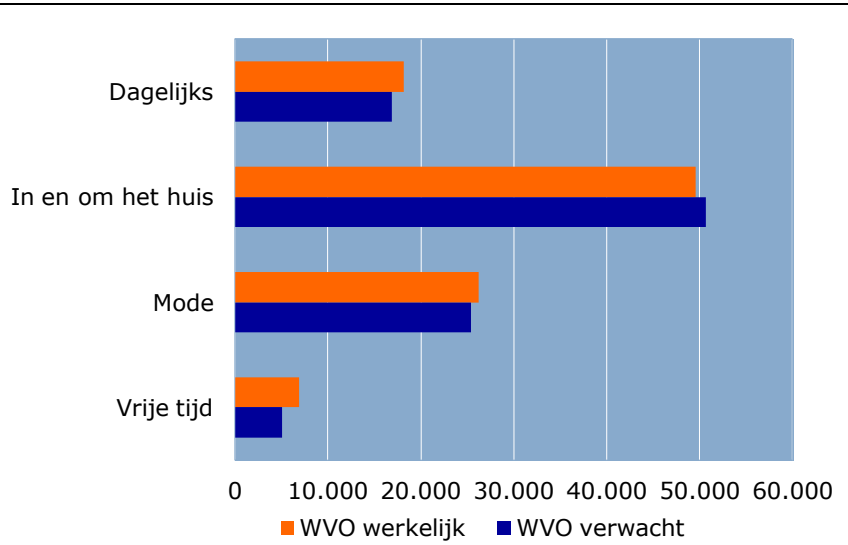

Bron: Rabobank, 2009

Draagvlak detailhandel

Uiteindelijk draait het om de vraag hoe de Weertse detailhandel functioneert en of het winkelaanbod in lijn ligt met de consumentenvraag. Onderstaande figuur laat zien dat het winkelaanbod in Weert nagenoeg volledig overeenkomt met het aanbod dat op basis van de Nederlandse koopstromen verwacht zou worden. Op basis van deze cijfers lijkt het winkelaanbod in Weert dus goed in balans.

Figuur 6: Aanwezig en verwacht WVO per branchegroep

Bron: Rabobank, 2009

Berekening verwacht WVO

Het verwachte wvo in figuur 6 is vastgesteld op basis van de cijfers over koopkrachtbinding en -toevloeiing van Rabobank Nederland en de bestedingen en gemiddelde vloerproductiviteit van het Hoofdbedrijfschap Detailhandel. Op basis van deze cijfers kunnen we een inschatting maken van de omzet die de detailhandel in Weert realiseert. Door deze omzet te delen door de gemiddelde vloerproductiviteit in de vier branchegroepen, berekenen we het wvo dat je in deze branchegroepen zou verwachten in Weert. Op het moment dat dit wvo hoger is dan het werkelijke wvo, betekent dit dat de huidige winkels een hoge vloerproductiviteit realiseren en er dus sprake is van uitbreidingsruimte. Op het moment dat het verwachte wvo lager is dan het werkelijke wvo, realiseren de winkelvoorzieningen een lage vloerproductiviteit waardoor we kunnen stellen dat er sprake is van een overaanbod van winkelvoorzieningen.

Hierbij willen we benadrukken dat het hier om een puur kwantitatieve benadering gaat. In hoeverre in een gemeente werkelijk sprake is van distributieve ruimte hangt van meer factoren af dan in deze analyse zijn opgenomen. Zo bestaan de vier branchegroepen uit verschillende subbranches die verschillend functioneren (in omzet, vloerproductiviteit, schaalgrootte et cetera). In de analyse komt niet naar voren welk deel van de koopstromen in welke specifieke branche terecht komt. Daarnaast hebben we hier het totale winkelaanbod in de gemeente in beschouwing genomen. Dit winkelaanbod ligt verspreid over verschillende winkellocaties waarvan de één beter zal functioneren dan de ander.

Gemeenten die met hun detailhandel aan de slag willen, zullen dit altijd moeten doen op basis van een goed onderbouwde visie waarin de huidige detailhandelstructuur kritisch onder de loep wordt genomen en keuzes worden gemaakt voor het gericht versterken van de meest kansrijke winkellocaties. Deze keuzes moeten worden gemaakt vanuit een onderbouwde visie op de gewenste positionering van het voorzieningenapparaat in de gemeente. Hierbij gaat het zowel om de onderlinge positionering en functie van de verschillende winkelconcentraties binnen de gemeente, als de concurrentiepositie van het gemeentelijk winkelapparaat binnen de grotere regio. Bovendien is het niet alleen een kwestie van vraag en aanbod. In een dergelijke visie zal ook aandacht moeten worden besteed aan zaken als de kwaliteit en variatie van het winkelaanbod, bereikbaarheid en parkeren, de kwaliteit van de openbare ruimte en de ontwikkelingen die zich in het marktgebied en in concurrerende winkelgebieden voordoen.

Samengevat

- ✓ De inwoners van Weert zijn relatief sterk op het eigen gemeentelijke winkelapparaat gericht.
- ✓ Bovendien heeft de detailhandel in Weert – met een relatief hoge toevloeiing – ook een functie voor de omliggende regio.
- ✓ Weert heeft op de omliggende gemeenten een grotere trekkracht dan Eindhoven en 's-Hertogenbosch.
- ✓ Het winkelaanbod in Weert is in balans.

Bijlage Definities

1. Branche-indeling detailhandel (overeenkomstig Locatus)

<i>Branchegroep</i>	<i>Hoofdbranche</i>
Dagelijks	Algemene levensmiddelen Gespecialiseerde levensmiddelen Persoonlijke verzorging
In en om het huis	Auto & fiets Bruin- en witgoed DHZ Plant & Dier Wonen
Mode & luxe	Antiek & Kunst Huishoudelijke artikelen Kleding en textiel Optiek & Juwelier Schoenen Warenhuizen
Vrije tijd	Hobby Media Sport & Spel

2. Stedelijkheid

Stedelijkheid geeft de mate van concentratie van consumentenvoorzieningen weer (wonen, werken, schoolgaan, winkelen, uitgaan et cetera). De indeling naar stedelijkheid is gebaseerd op de omgevingsadressendichtheid (oad) van gemeenten. De oad betreft het aantal adressen binnen een cirkel met een straal van één kilometer rondom een adres, gedeeld door de oppervlakte van de cirkel. De omgevingsadressendichtheid wordt uitgedrukt in adressen per km².

Colofon

Titel

De KoopstromenMonitor – Consumentenbestedingen gemeente Weert en omgeving

Auteurs

Jurjen Verhage

Redactie

Anouk Smeltink-Mensen

Datum:

7 december 2011

Contactadres:

Rabobank Nederland

Kennis en Economisch Onderzoek

Postbus 17100, 3500 HG UTRECHT, UEL A.00.02

Eendrachtlaan 10, 3526 LB, Utrecht

Telefoon: 030 2166662

Email: a.bergen@rn.rabobank.nl

Website: www.rabobank.com/economie

Twitter: www.twitter.com/raboregio

© Rabobank Nederland, 2011

Dit Koopstromenrapport is een uitgave van het Directoraat Kennis en Economisch Onderzoek van Rabobank Nederland.

De in deze publicatie gepresenteerde cijfers en conclusies zijn mede gebaseerd op gegevens uit door ons betrouwbaar geachte bronnen, waaronder de Rabobank KoopstromenMonitor en diverse externe bronnen, waaronder Locatus. Deze bronnen zijn op zorgvuldige wijze in onze analyse verwerkt. Overname van de inhoud met bronvermelding is toegestaan. Het Directoraat aanvaardt echter geen enkele aansprakelijkheid voor het geval dat de in deze publicatie neergelegde gegevens of prognoses onjuistheden bevatten.